

ISSN 1899-2064

Dialogi
Biblioteczne

**BIULETYN PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ
IM. JÓZEFA LOMPY W KATOWICACH**

2009, nr 1(3)

Śląskie.
Pozytywna energia

Adres redakcji: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy
ul. kard. S. Wyszyńskiego 7
40-132 Katowice
tel. (32) 258-38-38 w. 44
e-mail: dialogi.biblioteczne@pbw.katowice.pl

Wydawca: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy
w Katowicach

Zespół redakcyjny: Anna Marcol – red. naczelny, skład;
Anna Musiał – red. techniczny; Aleksander Orzeł – red. techniczny;
Barbara Michałek – korekta

SPIS TREŚCI

OD REDAKCJI	4
Z ŻYCIA BIBLIOTEKI	
Barbara Michalek <i>Jubileusz 80-lecia działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach</i>	5
Anna Marcol „ <i>Książka potrzebuje swojego święta!</i> ”	8
LUDZIE KSIĄŻKI I PRASY	
<i>Rozmowa z Panią prof. Marią Kalczyńską – prezesem Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich</i> (rozm. Anna Marcol)	10
Z BIBLIOTEKARSKIEJ PÓŁKI	
Monika Kulik <i>B.S. Kesavan – człowiek, który stworzył Bibliotekę Narodową Indii</i>	13
Jolanta Wawoczny <i>Zmiana roli biblioteki szkolnej</i>	17
Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA	
Jolanta Wawoczny „ <i>Dla wszystkich starczy miejsca pod wielkim dachem nieba</i> ” (Edward Stachura). <i>Wernisaż twórczości uzdolnionej młodzieży</i>	19
„ <i>Biblioteka miejscem, w którym możesz odnaleźć skarby</i> ”. <i>Konspekt zajęć edukacyjnych dla klasy I szkoły podstawowej, przygotowany z okazji Tygodnia Bibliotek 2009</i> (oprac. Dominika Bokisz, Anna Musiał, Joanna Zganiacz)	21
„ <i>Kochajmy dzieci – szanujmy ich prawa</i> ”. <i>Scenariusz wystawy</i> (oprac. Iwona Janysek)	25
<i>Wojciech Korfanty (1873-1939). Zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1995-2008</i> (oprac. Barbara Michalek)	27
<i>Opracowania dramatów oraz motywy literackie w twórczości Juliusza Słowackiego. Zestawienie bibliograficzne w wyborze</i> (oprac. Katarzyna Herich)	30
Z RELACJI UCZESTNIKA	
Barbara Czechowicz <i>Edukacja kreatywna w szkole. Rok 2009 – Europejskim Rokiem Kreatywności i Innowacji</i>	33
BIBLIOTEKA POLECA (oprac. Katarzyna Drogoś)	36

OD REDAKCJI

Drodzy Czytelnicy!

Powstawanie trzeciego numeru „Dialogów Bibliotecznych” zbiegło się z obchodami świąt bibliotekarskich i licznych rocznic, wokół których koncentruje się tematyka większości opublikowanych na jego łamach artykułów, scenariuszy, zestawień bibliograficznych i recenzji.

W pierwszym dziale wspominamy obchody 80-lecia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach oraz akcję promującą Światowy Dzień Książki 2009, zorganizowaną przez naszych pracowników. Z problematyką bibliologiczną i księgarską wiążą się również recenzje polecanych przez nas książek oraz wywiad z prof. Marią Kalczyńską – bibliologiem, prezesem Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich. Interesujące są także teksty współpracowników naszego pisma: artykuł prezentujący sylwetkę B.S. Kesavana i rozważania dotyczące zmiany roli biblioteki szkolnej.

Stałym elementem „Dialogów” są materiały pomocne w codziennym warsztacie pracy nauczyciela bibliotekarza. W bieżącym numerze publikujemy relację z wernisazu twórczości uzdolnionej młodzieży w Gimnazjum nr 22 w Katowicach, scenariusz zajęć edukacyjnych *Biblioteka miejscem, w którym możesz odnaleźć skarby*, scenariusz wystawy *Kochajmy dzieci – szanujmy ich prawa*, zestawienia bibliograficzne przygotowane z okazji obchodów Roku Wojciecha Korfańskiego i Roku Juliusza Słowackiego oraz relację z konferencji *Edukacja kreatywna w szkole. Rok 2009 – Europejskim Rokiem Kreatywności i Innowacji*.

Zapraszamy do lektury!

W imieniu Redakcji
Anna Marcol

INFORMACJE DLA AUTORÓW

Redakcja przyjmuje do druku materiały o treści popularnonaukowej, związane z pracą dydaktyczną nauczycieli bibliotekarzy, które są wynikiem oryginalnej twórczości, nie naruszają praw osób trzecich i nie zostały wcześniej opublikowane lub skierowane do druku.

Objętość tekstu do 2 stron maszynopisu, czcionka Times New Roman 10 pkt., odstęp 1 pkt. Do tekstu Autor powinien dołączyć krótką notatkę o sobie, adres do korespondencji, adres e-mail.

Zastrzegamy sobie prawo do skracania i redagowania tekstów. Nie zamówionych materiałów Redakcja nie zwraca.

Z ŻYCIA BIBLIOTEKI

Barbara Michałek*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach***JUBILEUSZ 80-LECIA DZIAŁALNOŚCI PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI
WOJEWÓDZKIEJ IM. J. LOMPY W KATOWICACH**

Powstały w tym samym roku – w lutym i listopadzie. Pierwsza – to Biblioteka Narodowa, we współczesnej formie powołana do istnienia 24 lutego 1928 r. Druga – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach, która zainaugurowała swoją działalność 23 listopada tego samego roku. Obydwie świętowały jubileusz 80-lecia istnienia pod koniec minionego roku: najpierw Książnica Narodowa (21 października), nieco później – nasza instytucja. Remont pomieszczeń biurowych na trzecim piętrze uniemożliwił nam wyznaczenie daty uroczystości w listopadzie. Przesunęliśmy ją na początek następnego miesiąca.

5 grudnia, w piątek, aulę górną w budynku Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach (gdzie parter i większość trzeciego piętra zajmuje nasza instytucja), wypełnili nie tylko pracownicy, ale również licznie zaproszeni goście. Wśród nich znaleźli się m.in.: Lucyna Ekkert (Dyrektor Wydziału Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego), Ewa Jakubowska (Dyrektor Wydziału Nadzoru Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Katowicach), Renata Habryka (Wizytator Wydziału Nadzoru Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Katowicach), Magdalena Wójcik (Inspektor Wydziału Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego), Alfred Biegaj (przedstawiciel Związku Nauczycielstwa Polskiego), przedstawiciele szkół wyższych, dyrektorzy i przedstawiciele zaprzyjaźnionych bibliotek, instytucji kształcenia i doskonalenia nauczycieli oraz muzeów i mediów. Dołączyli również śląscy artyści, twórcy ekslibrisów i małych form graficznych, eksponowanych w auli. Przybyli obecni i emerytowani pracownicy oraz czytelnicy. Uroczystość rozpoczęła się o godz. 9³⁰ powitaniem gości. Następnie wystąpiła Dyrektor PBW – p. Maria Grabowska, przedstawiając najistotniejsze wydarzenia z dziejów Jubilatki, strukturę organizacyjną, kierunki obecnego działania i zamierzenia. Na zakończenie tej części p. Dyrektor odczytała list gratulacyjny od prezydenta Katowic – Piotra Uszoka, który nie mógł przybyć osobiście. Odczytano również listy od Marszałka Województwa Śląskiego – Bogusława Piotra Śmigielskiego oraz Śląskiego Kuratora Oświaty – Stanisława Fabera. Z kolei oddano głos gościom. Otrzymałmy życzenia od przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego – Lucyny Ekkert, Kuratorium Oświaty – Ewy Jakubowskiej, Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Kard. Augusta Hlonda w Mysłowicach – Mirosława Wójcika (w jego imieniu wystąpiła

Gabriela Paprotna), Śląskiego Okręgu ZNP – Alfreda Biegaja, Dyrektora Muzeum Śląskiego – Leszka Jodlińskiego, Dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu – Jana Feusette, Dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej – Alicji Bytomskiej. Podziękowania i gratulacje w imieniu użytkowników PBW (nauczycieli i studentów) złożyła Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 47 im. J. Lompy w Katowicach – Grażyna Zaborska-Zajpelt. Na zakończenie tej części wypowiedziała się jeszcze Dyrektor RODN „WOM” w Katowicach – Anna Zakrzewska-Zamora, życząc dalszych sukcesów w pracy dla dobra śląskiej oświaty.

Część „naukową” wypełniło godzinne wystąpienie Marka Szołtyśka, regionalnego pisarza, dziennikarza, historyka i autora książek popularyzujących lokalną kulturę, na temat *Hiobowe żywoty Ślązaków*. Przedstawił biografie i dokonania m.in. Józefa Lompy, Karola Miarki, Wojciecha Korfantego i Juliusza Rogera, konfrontując je z biblijną postacią Hioba. Wskazał na typowość losu wielu synów tej Ziemi: od młodzieńczych ideałów i udanego startu życiowego, poprzez trudności i niezrozumienie wieku dojrzałego, po klęskę ostatnich lat... oraz – na ogół, nie zawsze – *za grobem zwycięstwo*.

Część artystyczna – to kilkunastominutowy program artystyczny Chóru Kameralnego *Accordare* z Kolegium Nauczycielskiego w Bytomiu, pod dyrekcją Marii Piotrowskiej-Bogaleckiej, który zyskał duże uznanie zgromadzonych.

Po krótkim podsumowaniu uroczystości (przez Dyrektor Marię Grabowską), goście rozpoczęli zwiedzanie biblioteki – głównie Wypożyczalni i Czytelni – oraz zapoznali się z okolicznościowymi wystawami, zlokalizowanymi w jej różnych punktach.

Miejsc ekspozycji było kilka. W auli – centralnym miejscu uroczystości – zaprezentowano ekslibrisy i małe formy śląskich artystów oraz (w gablocie stojącej) najbardziej interesujące pozycje książkowe z Wydziału Zbiorów Specjalnych. W dużej gablocie przy głównym wejściu umieszczono książki o tematyce realizującej tegoroczny priorytet edukacyjny, związany z zachowaniem ładu i porządku w klasie. Do priorytetów nawiązano również w gablotce wiszącej na ostatnim piętrze, gdzie zgromadzono książki dotyczące praw człowieka, praw dziecka oraz kształcenia i poradnictwa zawodowego. W tym samym ciągu wystawienniczym umieszczono uroczyste książeczki Grzegorza Kasdepke, bajeczki i baśnie, a także liczne elementy dekoracyjne (barwne zabawki) – pod wspólnym tytułem *Z piaskownicy w świat*, honorujące *Rok przedszkolaka 2008/09*. Kolejne gablotki wiszące wypełniały ekspozycje: *Karta katalogowa dawniej*, *Twórczość Józefa Lompy*, *O twórczości Józefa Lompy* oraz *Józef Lompa (1797-1863)*. W tej ostatniej zgromadzono piękne fotografie panoramy Olesna, kościoła i plebanii na rynku tego miasta, ogrodu przyszkolnego założonego przez Lompę, szkoły i bramy kościoła w Lubszy, domu Lompy w Woźnikach, dokumentując w tej formie całe życie śląskiego nauczyciela, etnografa i działacza społecznego. Gabloty stojące na półpiętrze, to cykl *Ze starego albumu* (14 archiwalnych fotografii placówki w jej siedzibach) oraz *Wczoraj i dziś* (17 fotografii). Dwie duże gabloty stojące na ostatnim piętrze – to przypomnienie sylwetki i literackich dokonań regionalnego pisarza, Gustawa Morcinka (1891-1963), w 45 rocznicę jego śmierci.

Jubileusz biblioteki upamiętniono również okolicznościowym wydawnictwem książkowym, podzielonym na trzy kręgi tematyczne: wczoraj, dziś i jutro placówki, zawierającym artykuły dotyczące historii PBW, podejmowanych współcześnie działań na rzecz środowiska oraz zamierzeń.

Minęło 80 lat pracy w służbie śląskiej oświaty. To kilka pokoleń pracowników i użytkowników. Wspominając minione – myśleliśmy o terażniejszości i przyszłości. Przecież przed chwilą nasze *wczoraj* zamieniło się w *dziś*, a przed nami *jutro*. W chwili

kolejnego jubileuszu zamieni się ono znowu we *wczoraj*. Ale obecnie jest jeszcze przed nami – jako szansa i wyzwanie, by lepiej i efektywniej pracować dla naszych czytelników i środowiska.

Barbara Michalek
nauczyciel bibliotekarz,
kierownik Wydziału Informacji Bibliograficznej
PBW w Katowicach

Anna Marcol

*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach*

KSIAŻKA POTRZEBUJE SWOJEGO ŚWIĘTA!

Ustanowiony przez Organizację Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO) Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich (World Book And Copyright Day) jest obchodzony od 1995 r. na całym globie, aczkolwiek na mniejszą skalę był już celebrowany od lat 20. minionego stulecia. Początkowo jego zasięg ograniczał się do terytorium Katalonii, gdzie z inicjatywą ustanowienia Dnia Książki wyszedł wydawca Vicente Clavel Andrés. W 1930 r. obchody stały się oficjalne w całej Hiszpanii, natomiast w 1964 r. zostały przejęte przez pozostałe kraje hiszpańskojęzyczne.

Hiszpańskie korzenie tego święta wyjaśniają, dlaczego wiązano je z autorem słynnego „Don Kichota” Miguelem de Cervantesem. Pierwotnie było kojarzone z dniem 7 października – rzekomą datą jego urodzin, jakkolwiek ze względu na jej niepewność zdecydowano się na dzień 23 kwietnia, na który przypada rocznica śmierci pisarza oraz szereg innych rocznic związanych z ważnymi wydarzeniami w dziejach literatury światowej: wg kalendarza juliańskiego tego dnia zmarł William Shakespeare oraz Inca Garcilaso de la Vega. [...] *dzień ten obfituje także w inne „literackie” skojarzenia. Przypadają wówczas między innymi urodziny zmarłego niedawno autora „Królów przeklętych” Maurice Druona, ukraińskiego pisarza i scenarzysty Andrieja Kurkowa, laureata Nagrody Nobla Halldór Kiljan Laxness czy doskonale znanej polskim czytelnikom ze skandynawskich wielotomowych sag historyczno-fantastycznych Margit Sandemo. Według niektórych źródeł (inne podają 22 kwietnia) to również dzień urodzin Vladimira Nabokova [...] [1] oraz rocznica śmierci Williama Wordswortha – znanego poety angielskiego.*

Warto dodać, że 23 kwietnia to również hucznie obchodzone w Hiszpanii święto narodowe, na cześć św. Jerzego – patrona Katalonii. Wiąże się z nim symbol Światowego Dnia Książki – czerwona róża. Wedle tradycji kwiaty te symbolizowały krew smoka, który

został pokonany przez świętego. Mężczyźni wręczali je kobietom, a te, z biegiem czasu, zaczęły się im odwdzięczać podarunkami w formie książek. Zwyczaj ten kontynuują organizatorzy święta książki. Na grunt polski został przeniesiony przez małopolskich księgarzy, którzy od kilku lat prowadzą w tym dniu akcję „książka i róża”. [2]

Obchody Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich mają [...] *na celu promocję czytelnictwa, edytorstwa i ochronę własności intelektualnej prawem autorskim.* [3] Od 2007 r. są oficjalnie celebrowane w Polsce. Stały się nawet punktem kulminacyjnym, zwieńczającym wszelkie akcje promujące czytelnictwo, w celu zwiększenia ich skuteczności, ponieważ: *Książka potrzebuje święta, bo spada zainteresowanie nią. Wypierana jest przez inne media [...].* [4] Na fakt ten zwrócił uwagę prezes Polskiej Izby Książki – Piotr Marciszek, podczas inauguracji tegorocznych obchodów, w organizację których włączyło się wiele środowisk. Poza księgarzami i wydawcami, promowali je również bibliotekarze, o czym świadczą akcje organizowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach.

W dniu 23 kwietnia z inicjatywy pracowników Wypożyczalni i Wydziału Opracowania Zbiorów, w wydziałach udostępniania biblioteki macierzystej wręczano czytelnikom pamiątkowe zakładki z czerwoną różą i słodycze. Każdy czytelnik miał również prawo do wypożyczenia dodatkowej książki oraz możliwość obejrzenia ekspozycji promujących czytelnictwo, które zostały przygotowane przez nauczycieli bibliotekarzy.

PRZYPISY:

[1] J. Gacka: *Światowy Dzień Książki* [on-line]. Dostępny w WWW: http://wiadomosci.polska.pl/kultura/article,Swiatowy_Dzien_Ksiazki,id,374971.htm (dostęp: 24.04.2009).

[2] Tamże.

[3] <http://www.swiatowydzienksiazki.pl/strona.php?p=1> (dostęp: 24.04.2009).

[4] Szerzej: <http://www.projektyedukacyjne.pl/index.php/2009/swiatowy-dzien-ksiazki-i-praw-autorskich/> (dostęp: 24.04.2009).

Anna Marcol
nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Opracowania Zbiorów
PBW w Katowicach

LUDZIE KSIĄŻKI I PRASY

**ROZMOWA Z PANIĄ PROF. MARIĄ KALCZYŃSKĄ – PREZESEM
STOWARZYSZENIA OCHRONY POLONIKÓW NIEMIECKICH**

Anna Marcol: Skąd wziął się pomysł utworzenia Stowarzyszenia Ochrony Poloników Niemieckich? Kto był jego głównym inicjatorem?

Prof. Maria Kalczyńska: Geneza Stowarzyszenia wywodzi się z Gabinetu Książki i Prasy Polskiej w Niemczech, działającego przy PIN-Instytucie Śląskim w Opolu, który prowadzi wspólnie z Leonardem Paszkim, znanym w środowisku polonijnym działaczem i społecznikiem. Gabinet powstał w sierpniu 2005 r. W jego strukturze funkcjonuje biblioteka z cennymi książkami, czasopismami, archiwaliami, dokumentami życia społecznego, multimediami i pamiątkami z życia Polonii niemieckiej. Gromadzi się w niej, opracowuje i udostępnia dorobek literacki i publicystyczny osób i instytucji związanych z szeroko pojętym środowiskiem polskojęzycznym w Niemczech oraz różne inne materiały dotyczące kontaktów polsko-niemieckich i polonijnych. Działalność Gabinetu skierowana jest również na wielostronną promocję, polegającą na prezentacji jego zasobów, organizacji wystaw, spotkań literackich, konferencji, ogłaszaniu i partycypowaniu w publikacjach na tematy polsko-niemieckie oraz na współpracy z podobnymi placówkami w Polsce i za granicą. Stowarzyszenie Ochrony Poloników Niemieckich będzie wspomagać działalność Gabinetu. Pomoże także w nawiązywaniu współpracy z osobami i instytucjami zainteresowanymi podobnymi działaniami w kontekście ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego w Europie.

A.M.: Jakie są główne cele Państwa działalności?

M.K.: Zamierzamy nadal gromadzić, opracowywać i udostępniać dorobek literacki i publicystyczny osób i instytucji związanych z szeroko pojętym środowiskiem polonijnym i polonofilskim w Niemczech oraz inne materiały dotyczące kontaktów polsko-niemieckich. Będziemy także promować i wspierać twórców polonijnych związanych z szeroko rozumianą kulturą, nauką i sztuką z terenu Niemiec oraz popierać wszelkie formy współdziałania zmierzającego do przybliżania tematyki polskiej i polonijnej w Niemczech. Tematykę polsko-niemiecką chcemy także popularyzować poprzez inicjowanie różnych działań wydawniczych oraz współpracę i wymianę.

A.M.: Kto może zostać członkiem Stowarzyszenia?

M.K.: Członkiem zwyczajnym może być każda osoba fizyczna, która złoży pisemną deklarację. Obecnie do naszego Stowarzyszenia należy ponad dwadzieścia osób. Są to przede wszystkim badacze, nauczyciele akademicy, bibliotekarze, wydawcy, dziennikarze i animatorzy kultury.

A.M.: Czy nawiązali już Państwo jakieś kontakty z innymi organizacjami i instytucjami?

M.K.: Tak, utrzymujemy kontakty z instytucjami i organizacjami z kraju i zagranicy. Na płaszczyźnie lokalnej są to m. in.: PIN-Institut Śląski w Opolu, Wydział Zarządzania i Inżynierii Produkcji Politechniki Opolskiej, Koło Opolskie Stowarzyszenia Krajoznawców „Poznaj Swój Kraj”, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Miejska Biblioteka Publiczna i Biblioteka Uniwersytetu Opolskiego. Natomiast do organizacji i instytucji zagranicznych, z którymi współpracujemy, należą m. in.: Polska Misja Katolicka, domy polskie, instytuty naukowe, instytucje kulturalne, fundacje, stowarzyszenia i media polonijne (np. redakcja „Samego Życia”).

Prof. M. Kalczyńska w opolskim Gabinecie Książki i Prasy Polskiej w Niemczech

Fot. A. Marcol

A.M.: Jakie są plany Stowarzyszenia na najbliższy rok?

M.K.: W najbliższym czasie planujemy organizację kilku spotkań, wypraw naukowo-turystycznych, promocji i wydań książkowych. W kwietniu zaprosimy do Opola pana Adama Dyrko – znanego polonijnego dziennikarza z Monachium, autora książki „Wygnańcze szlaki. O współczesnej polskiej emigracji do Niemiec”, która została wyróżniona w konkursie wydawniczym „Prawda i pamięć” Instytutu Pamięi Narodowej. Zaś w maju ma odwiedzić Opole znana pisarka i publicystka Ewa Maria Ślaska z Berlina, która wystąpi z wykładem na temat roli polskich kobiet w życiu polonijnym. Niebawem wybieramy się do Berlina (wystawa „My Berlińczycy”) i Częstochowy oraz ośrodka Concordia w Herdorfie (Niemcy), gdzie będziemy promować Gabinet, przede wszystkim jego polonika literackie. Po spotkaniu chcemy opublikować antologię literacką, na łamach której pojawią się utwory autorów polonijnych. Natomiast za pośrednictwem tomu naukowego „Ślężacy w Niemczech po 1945 r.”, który w tym roku ukaże się drukiem, pragniemy zachęcić do dyskusji na temat polsko-niemieckich relacji kulturowo-społecznych wpisanych w wątek śląski. W najbliższym czasie planujemy również dalsze opracowywanie zbiorów Gabinetu, w czym pomogą studenci i doktoranci, ponieważ zamierzamy je szerzej upowszechnić do celów naukowo-dydaktycznych. Już są wykorzystywane podczas wykładów i ćwiczeń przez nauczycieli akademickich. Poza tym Stowarzyszenie chce wspierać młodych naukowców zajmujących się problematyką polsko-niemieckiego dialogu. W tym roku mamy nadzieję, że uda nam się ufundować stypendium dla doktorantki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Liczymy również na pomoc sponsorów, którzy mogliby wesprzeć nasze działania statutowe.

A.M.: Dziękuję za rozmowę.

M.K.: Dziękuję i zapraszam do współpracy, także bibliotekarzy.

Rozmowę przeprowadzono w dniu 17 marca 2009 r. Więcej informacji na temat Stowarzyszenia znajduje się na stronach Gabinetu Książki i Prasy Polskiej w Niemczech: www.polonika.opole.pl.

Prof. Maria Kalczyńska – urodzona w 1958 r. w Wilnie. Pracownik naukowy PIN-Institutu Śląskiego w Opolu oraz Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji Politechniki Opolskiej. Specjalizacja naukowa: biografistyka polonijna, polsko-niemieckie kontakty kulturowe, ze szczególnym uwzględnieniem książki i mediów. Ważniejsze publikacje naukowe: „Polsko-niemiecki leksykon biograficzny”, Opole 2002; „Niemieckie polonica prasowe” (współaut. Leonard Paszek), Opole 2004; „Kultura książki polskiej w Niemczech”, Katowice 2004; „Materiały bibliograficzno-internetowe do współczesnych polsko-niemieckich kontaktów książki i mediów oraz dziedzin pokrewnych” (współaut. L. Paszek), Opole 2005.

Anna Marcol
nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Opracowania Zbiorów
PBW w Katowicach

Z BIBLIOTEKARSKIEJ PÓŁKI

Monika Kulik*Biblioteka Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach***B.S. KESAVAN – CZŁOWIEK, KTÓRY STWORZYŁ
BIBLIOTEKĘ NARODOWĄ INDII**

Wielkimi krokami zbliża się setna rocznica urodzin jednego z najważniejszych bibliotekarzy współczesnych Indii, który miał również duży wpływ na bibliotekarstwo światowe. Mowa o B.S. Kesavanie – pierwszym „narodowym” bibliotekarzu niepodległych Indii.

Bellary Shamanna Kesavan przyszedł na świat 10 maja 1909 r. w Mylapore, w stanie Madras (Chennai), na południu Indii. Pierwsze nauki pobierał w swoim rodzinnym mieście. Jako ambitny młodzieniec postanowił kontynuować edukację na Uniwersytecie w Mysore (licencjat z matematyki, fizyki i chemii). Tytuł magistra literatury angielskiej zdobył na University of London, gdzie poznał też tajniki bibliotekoznawstwa, zdobywając w 1936 r. dyplom London School of Librarianship (University of London).

Karierę zawodową rozpoczął Kesavan w 1929 r., obejmując posadę nauczyciela języka angielskiego na Uniwersytecie w Mysore. Pracował tam nieprzerwanie 15 lat, wykazując przy tym na każdym kroku swoje ogromne zaangażowanie w kształcenie kolejnych pokoleń miłośników języka i literatury. Wyszkolił kadre pracowników różnych specjalności i różnych szczebli: administracji, naukowców, artystów. W szeregach absolwentów Kesavana znalazły się takie sławne nazwiska, jak np.: R.K. Laxman – rysownik, Sarada Prasad – wybitna dziennikarka i była sekretarz prasowa premierów Indiry Gandhi i Rajiva Gandhi.

Sukces na polu nauczania wynikał niezaprzeczalnie z osobowości Kesavana. Według osób z jego otoczenia, miał on bowiem dar słowa. Był elokwentny oraz potrafił utrzymać uwagę słuchaczy poprzez gestykulację, naturalny sposób bycia i dowcip. Cechy te niewątpliwie miały wpływ na kształt jego dalszej kariery zawodowej.

W latach 1946-1947 objął stanowisko sekretarza w Konsulacie ds. Badań Naukowych i Industrialnych (CSIR – The Council of Scientific and Industrial Research) w New Delhi. Zanim przyłączył się do zespołu pracowników Biblioteki Narodowej, był też kuratorem w Centralnym Biurze Edukacji.

Pełniąc swoje rozliczne obowiązki cały czas miał w swoim sercu sprawy książki i bibliotek. Zapewniał nadzór nad siecią skarbnic książek i centrów informacji Indii. Dzięki niemu powołano drugą obok Biblioteki Narodowej instytucję – INSDOC (Indian National Scientific Documentation Centre – Indyjskie Narodowe Centrum Dokumentacji Naukowej).

INSDOC powstał w 1952 roku w ramach CSIR. Jest jedną ze światowych organizacji zajmujących się biblioteką, dokumentacją, technologią i informacją naukową. Centrum zostało powołane w celu dostarczania informacji dokumentacyjnej na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Aktywność organizacji skupia się na kilku obszarach: usług, projektów i publikacji, rozwoju krajowych źródeł informacji, szkoleniach i edukacji w tym zakresie oraz współpracy międzynarodowej. Jednym z głównych celów przyświecających członkom zespołu jest utrzymanie tempa rozwoju technologii oraz nowych produktów poprzez publikowanie informacji na nośnikach cyfrowych i w sieci. Organ współpracuje z międzynarodowymi organizacjami jak FID, IFLA, zmierzając do globalnej wymiany informacji. Prace INSDOCu skupiają się m.in. nad możliwościami wykorzystania technologii informatycznych aplikacji przy zarządzaniu informacją i wiedzą, a zwłaszcza przy modernizacji bibliotek oraz centrów informacji.

W skład Centrum wchodzi również NSL – National Science Library, której zbiory liczą 150 000 książek i materiałów z zakresu informacji naukowej, bibliotekoznawstwa, dokumentacji, a ponadto normy, patenty, materiały konferencyjne i czasopisma indyjskie oraz zagraniczne w formie tradycyjnej i na nośnikach cyfrowych. Aktywność Kesavana w Centrum zrodziła m.in. rozpoczęcie redagowania „Indian Science Abstracts”, kilku serii naukowych, uruchomienie kursu dotyczącego dokumentacji i reprografii oraz opublikowanie przewodnika po naukowych instytucjach badawczych Indii.

Jako przewodniczący organizacji INSDOC Bellary S. Kesavan rozwinął jej działalność nie tylko w Indiach. Model wypracowany przez „ojca indyjskiej Biblioteki Narodowej” stał się podstawą funkcjonowania instytucji tego typu w innych rozwijających się krajach.

Działalność na polu dokumentacji i informacji naukowej nie była jedyną miłością Kesavana. Szczególnym zainteresowaniem pierwszego bibliotekarza niepodległych Indii cieszyła się biblioteka. Aktywność Kesavana przyczyniła się do tego, iż do dziś jest wspomniany przez rodaków oraz specjalistów z zakresu szeroko rozumianego bibliotekoznawstwa z innych krajów.

8 marca 1836 r. otwarta została Biblioteka Publiczna Kalkuty. Głównym bibliotekarzem został Pyari Chand Mitra, natomiast prawo własności należało do Dwarkanatha Tagore. W owych czasach biblioteka tego typu była jednorazowym zjawiskiem. Aż do połowy XIX w., kiedy Brytyjczycy spopularyzowali koncepcję biblioteki otwartej dla czytelników, służyły one raczej kolekcjonowaniu materiałów niż udostępnianiu ich szerokiej publiczności. Osobą, dzięki której zaczęto udostępniać zbiory był lord G. Curzon (1859-1925), Generalny Gubernator Indii. Wykupił on prawa do Biblioteki Publicznej Kalkuty, łącząc ją z East India College Library i bibliotekami departamentowymi. W taki sposób w styczniu 1903 r. powstała Imperial Library and Calcutta Public Library, której misją było zapewnienie materiałów oraz miejsca do pracy naukowej studentom i pracownikom nauki poprzez kolekcjonowanie szeregu dokumentów w różnych językach. Curzon podczas inauguracyjnej ceremonii jasno sprecyzował zadania, jakie miała spełniać jego biblioteka: *Ideą biblioteki powinno być zgromadzenie wszystkich książek, które kiedykolwiek zostały napisane o Indiach w popularnych językach, razem z publikacjami, które uczynią ją wszechstronną biblioteką z jej standardową działalnością.*[1] W kolekcji miały znaleźć się książki, rękopisy, inkunabuły i mapy. Pierwszym bibliotekarzem został John MacFarlane, dotychczasowy pracownik British Museum Library (Londyn).

W 1948 r. zmieniono nazwę biblioteki na National Library. W marcu tego roku kierownictwo nad nią przejął B.S. Kesavan, człowiek, który przyczynił się do szybkiego

rozwoju księżnicy i wypracowania jej nowego modelu. 1 lutego 1953 r. Biblioteka Narodowa została otwarta dla publiczności. Do dziś jest ona nazywana „City of Joy” („Miastem Radości”), w którym uciechę czerpią dzieci, młodzież, studenci i naukowcy, jednym słowem przedstawiciele różnych warstw społeczeństwa. Dlatego wszyscy, którzy mieli kontakt z Kesavaniem, bądź zetknęli się ze wspomnieniami o nim zobaczyć mogą osobę bardzo serdeczną, zwróconą ku potrzebom drugiego człowieka, prawdziwego humanistę. Dzięki niemu do dziś można podziwiać Bibliotekę Narodową Indii, zaczynając od budynku (Belvedere, w którym czytelnie zostały ozdobione przez Kesavana wizerunkami wielkich indyjskich erudyty, mającymi przypominać o ich wpływie na narodową kulturę), a kończąc na bogatym księgozbiore. Dzięki postępowi nowoczesnych technologii 22 stycznia 2002 r. została uruchomiona strona internetowa Biblioteki, prezentująca m.in. jej historię, kolekcje i strukturę organizacyjną.

Piastując stanowisko dyrektora Biblioteki Narodowej Kesavan rozwijał swoją wiedzę na temat bibliotekarstwa i dziedzin pokrewnych poprzez uczestnictwo w konferencjach, sesjach naukowych w kraju i za granicą. Dzięki temu dzielił się swoimi doświadczeniami, spostrzeżeniami i pomysłami związanymi z działalnością bibliotek i centrów informacji z przedstawicielami tych środowisk.

Kesavan nie pozostawał również bierny na polu publikacji naukowej. Jego największym osiągnięciem jest 4-tomowa „History of Printing and Publishing in India”, wydana po ukończeniu przez autora 80 urodzin. Z jego inicjatywy rozpoczęto w 1957 r. publikowanie „Indian National Bibliography”, rejestrującej materiały wydawane w większości języków Indii, m.in. po bengalsku, tamilsku, w gujarati, urdu, hindi, a także po angielsku.

Ojciec indyjskiej bibliografii narodowej piastował również urzędy w wielu międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz komitetach. Był m.in. wiceprezydentem FID (International Federation for Information and Documentation), prezydentem ILA (Indian Library Association), członkiem The Expert Committee for Organizing the Library and Documentation UNESCO oraz przewodniczył regionalnemu seminarium UNESCO w lutym 1964 r., które odbyło się pod hasłem „Development of National Libraries in Asia and the Pacific Area”.

Po przejściu na emeryturę w 1969 r. Kesavan nie zrezygnował bynajmniej z aktywności zawodowej. Nadal wspomagał międzynarodowe organizacje, jak np. The United Nations Development Programme oraz The WHO (World Health Organization).

Dziewięć lat wcześniej jego aktywność została nagrodzona zaszczytnym tytułem Padmashri. Nagroda ta jest przyznawana od 1954 r. przez rząd Indii obywatelom, którzy wyróżnili się szczególnymi osiągnięciami na różnych polach, jak: sztuka, edukacja, literatura, przemysł, nauka, sport czy życie publiczne.

Warto na koniec wspomnieć o inicjatywie dawnych studentów, wielbicieli i kolegów Kesavana, którzy dla uczczenia pamięci o nim powołali Kesavan Institute of Information and Knowledge Management (KIKM). Celem tej pozarządowej organizacji jest wspomaganie bibliotek, centrów informacji i dokumentacji. Instytut powołany został m.in. do prowadzenia badań nad jakością bibliotek i instytucji wiedzy, organizowania szkoleń, opracowywania oprogramowań komputerowych, publikowania prac przydatnych studentom i pracownikom tychże ośrodków.

Zaangażowanie, jakim cechował się Kesavan było bardzo korzystne dla rozwoju bibliotek i centrów informacji nie tylko w Indiach, ale również na świecie. Pierwszy bibliotekarz Indii był legendą już za życia. Dzięki niemu Biblioteka Narodowa w Kalkucie

zwiększyła swą pozycję wśród innych księżnic świata. Jego pomysły zyskały wielu zwolenników i naśladowców. Charakter przywódczy przeplatał się u niego z cechami ciepłego, otwartego człowieka, dzięki czemu stał się mentorem dla wielu młodych umysłów. Nic dziwnego, że sylwetka Kesavana doczekała się monografii opracowanej przez P. Thankappana Naira (*B.S. Kesavan: First National Librarian of India*, Kalkuta 2005).

Tekst wpłynął do Redakcji w lutym 2009 r.

PRZYPISY:

[1] Cyt. za: *Official Web site of National Library of India*. Tłum. M. Kulik. Tryb dostępu: <http://www.nationallibrary.gov.in/history.html> (dostęp: 5.03.2009).

ŹRÓDŁA:

- *ALA World Encyclopedia of Library and Information Services*. Chicago 1980.
- *The man who made National Library – P.T. Nair publishes biography of B.S. Kesavan*. The Telegraph. Calcutta, India. 23 November 2005. Tryb dostępu: http://www.telegraphindia.com/1051123/asp/calcutta/story_5508786.asp (dostęp: 16.03.2009).
- *Padmashree BS Kesavan Passes Away. Information Today & Tomorrow*. Vol. 19, no. 1, March 2000. Tryb dostępu: <http://itt.nissat.tripod.com/itt20001/kesavan.htm> (dostęp: 16.03.2009).

STRONY INTERNETOWE INSTYTUTÓW I OŚRODKÓW, WSPOMNIANYCH W TEKŚCIE:

- Biblioteka Narodowa Indii: <http://www.nationallibrary.gov.in/>.
- The Central Reference Library: <http://www.crlindia.gov.in/>.
- CSIR: <http://www.csir.res.in/>.
- INSDOC: <http://www.angelfire.com/in/insdoc/>.
- The Kesavan Institute of Information and Knowledge Management (KIIKM): <http://www.kiikm.org/>.

Monika Kulik
*bibliotekarz Biblioteki Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*

Jolanta Wawoczny

*Gimnazjum nr 22 z Oddziałami Integracyjnymi
im. S. Staszica w Katowicach*

ZMIANA ROLI BIBLIOTEKI SZKOLNEJ

Biblioteki szkolne... pamiętam drewniane regały, szary papier na książkach i zielone lady... koszmarne i smutno. Ale wtedy to uczniowie czytali książki! W czasie przerw tworzyły się kolejki. A lekcja była przeznaczona na wpisanie wypożyczeń w karty i uporządkowanie ogromnych ilości książek na półkach.

Czasy się zmieniły. I dobrze! Nie czyta się książek w takich ilościach, bo jest o wiele więcej sposobów na spędzanie wolnego czasu. Najwyższy czas pomyśleć o zmianie sposobów podejścia do czytelnika i czytelnictwa. Nowocześnie, czyli: komputeryzacja i praca w centrach interdyscyplinarnych.

Po przyjęciu mojego projektu komputeryzacji biblioteki szkolnej przez dyrektora szkoły, w lutym 2002, rozpoczęliśmy (wtedy były jeszcze dwa etaty, teraz jest jeden i to zagrożony!) wprowadzanie księgozbioru do programu MOL 2000+. Żmudna praca trwała dwa i pół roku, ale efekty są bardzo wymierne – kto zrobił, ten wie! Korzystamy z trzech komputerów, kodów paskowych i czytnika, więc wypożyczanie to właściwie rozmowa z czytelnikiem. Ponieważ najbardziej pracowite zajęcie już za mną, mam czas na organizowanie konkursów z atrakcyjnymi nagrodami – często bardzo prostych, aby każdy uczeń miał możliwość w nim uczestniczyć, imprez, tworzenie programów autorskich. Biblioteka została odmalowana, udekorowana. Zapraszam uczniów do współpracy w aktywie bibliotecznym. Informacje o pracy i działaniach biblioteki szkolnej i Miejskiej Biblioteki Publicznej (filia 32) umieszczane są w gablotach na terenie szkoły.

I co?! I nic!!!

Uczniowie są bardzo mało zainteresowani (a właściwie wcale!) życiem kulturalnym dzielnicy i szkoły, inni popołudnia spędzają często na dodatkowych zajęciach. Niekoniecznie zależy im na poszerzeniu swoich wiadomości poprzez udział w konkursach organizowanych przez bibliotekę, no, chyba że otrzymają jeszcze dodatkową ocenę – czyli nic bezinteresownie! A nauczyciele... też widać, że mają dosyć proszenia o czytanie książek, bo często jest problem ze znajomością treści obowiązkowej lektury. Dyrekcja nie angażuje mnie na zastępstwa, ale to w tej sytuacji chyba minus... Mam ograniczony kontakt z uczniami, a lekcje biblioteczne to zaledwie kilka godzin w ciągu roku (mimo moich próśb!).

Przyznam, że tęsknię za 8-klasową szkołą podstawową. Dzieci klas szczebla początkowego odwiedzały bibliotekę z wychowawcą, na języku polskim, raz w tygodniu. Opowiadały treść przeczytanej książki, prezentowały zeszyty lektur, wychowawca lub nauczyciel bibliotekarz polecał ciekawe książki do wypożyczenia – tak było w naszej szkole. Wychowywaliśmy sobie czytelników i przez kolejne pięć lat uczniowie przychodzili do biblioteki, choć oczywiście im później, tym mniej licznie.

Niestety, gimnazjum to uczniowie z różnych okolicznych szkół podstawowych, którzy zanim zaaklimatyzują się w nowej szkole, znajdą w niej swoje miejsce, zanim nauczyciel bibliotekarz dostrzeże potencjalnego czytelnika (tak, często „z łapanki”),

to powoli ją kończą! Do tego atrakcyjność wszystkich innych mediów... I nie wiem, co jeszcze. Jak powiedział Krzysztof Krauze: „Książka jest za cicha dla ludzi...”

Kolejne próby dotarcia do czytelnika i unowocześnienia działań zmierzających do podniesienia kultury czytelniczej młodzieży, to projekt stworzenia przy bibliotece pracowni interdyscyplinarnej (złożony u dyrektora szkoły w październiku 2008). W planach mamy zamontowanie ekranu, projektora multimedialnego, 15 stanowisk komputerowych dla uczniów. W założeniach młodzież ma mieć możliwość korzystania z komputerów, poszukiwania informacji w Internecie i korzystania z programów edukacyjnych. Nauczyciele będą prowadzili zajęcia z wykorzystaniem technik multimedialnych, częściej przemawiając do uczniów obrazami (o pokoleniu ekranowym i zmienionej już strukturze percepcji młodego pokolenia pisze E. Pawełka w Bibliotece w Szkole, 10/2008). Istnieje jednak obawa, że nauczyciele, chcąc przygotować lekcję, będą musieli poświęcić dużo więcej czasu i posiadać większe umiejętności. A czy będą chcieli to robić? Czy warto zainwestować w nową pracownię?

To wszystko okaże się niedługo. Pewnym jednak jest, że nauczyciele bibliotekarze muszą podejmować działania i zachęcać do korzystania z książki, bo jak mówił Umberto Eco: „(...) Nie możemy pozbyć się książek do czytania. Nie tylko dlatego, że czytanie od deski do deski na ekranie jest męczące, ale i dlatego, że książka to jeden z wynalazków, jak młotek, łyżka czy widelec, dla których nie znaleziono w ciągu stuleci lepszych pod względem ergonomicznym odpowiedników. Książka dobrze pasuje do ręki, można ją czytać w każdej prawie sytuacji”. Starać się trzeba tym bardziej, że w nowym projekcie MEN nie ma już ścieżki „Edukacja czytelnicza i medialna”, a media podpięto pod plastykę (!).

Miejmy nadzieję, że będzie nadal istniał zawód nauczyciela bibliotekarza. Bo mimo iż są biblioteki publiczne, toż to przecież nie to samo (przeczytaj o zadaniach bibliotek szkolnych). A ludzie i tak dzielą się na tych, którzy czytają, albo nie...

Jolanta Wawoczny
nauczyciel bibliotekarz,
Gimnazjum nr 22 z Oddziałami Integracyjnymi
im. S. Staszica w Katowicach

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

Jolanta Wawoczny*Gimnazjum nr 22 z Oddziałami Integracyjnymi
im. S. Staszica w Katowicach***DLA WSZYSTKICH STARCZY MIEJSCA
POD WIELKIM DACHEM NIEBA (Edward Stachura)
WERNISAŻ TWÓRCZOŚCI UZDOLNIONEJ MŁODZIEŻY**

Praca nauczyciela to nie tylko lekcje i obowiązki zapisane na papierze. To wiele działań dodatkowych, o których warto mówić, które promują szkołę i uczniów, pomagają rozwijać uzdolnienia i znajdować swoje miejsce w świecie. Działania te są także sugestią dla innych, wskazują różnorodne możliwości pracy z młodzieżą.

Dobry kontakt z młodzieżą pozwala na otwarcie się w kontaktach z dorosłymi, także z nauczycielami. Uczniowie wtedy sami chętnie przychodzą porozmawiać bądź pokazać swoje „dzieła”, gdyż zawsze znajdują zainteresowanie i zrozumienie. W naszym gimnazjum na korytarzach szkolnych stworzono specjalne galerie, na których prace plastyczne prezentowane są uczniom i rodzicom. Ponieważ jesteśmy gimnazjum integracyjnym, często są to rysunki uczniów niepełnosprawnych, dumnych z własnej wystawy. Uzdolnieni muzycznie i literacko mają możliwość zaprezentowania się podczas licznych spotkań w szkole i środowisku.

Wernisaż „Dla wszystkich starczy miejsca pod wielkim dachem nieba” w tym roku szkolnym odbędzie się już po raz szósty. Intencja jest prosta: prezentujemy uzdolnioną młodzież gimnazjalną w środowisku, pozwalamy na dowartościowanie się, zachęcamy do kulturalnego spędzania wolnego czasu, popieramy i promujemy cenne i twórcze działanie. Spośród uczniów naszego gimnazjum staramy się wyłonić tych uzdolnionych. Często inni uczący zwracają naszą uwagę na ucznia, który godny jest zainteresowania. Pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej nr 32 w Katowicach (J. Saciuk, A. Janda), z którymi współpracujemy wiele już lat, przygotowują rozmowę z bohaterem spotkania, który prezentuje swój dorobek. Uczniowie pod opieką nauczyciela języka polskiego, mgr Ewy Fatygi-Fijołek (współorganizatorki wernisażu), przygotowują recytacje wierszy uświetniających spotkanie. Całość w pięknie zaaranżowanej scenerii prezentującej twórczość młodzieży i w podniosłym nastroju. Na widowni zasiadają rodzice, koleżanki i koledzy, zaproszeni goście.

Pierwsze spotkanie, w 2004 roku i realizacja całej imprezy zostały zainicjowane małą wystawą w czytelni biblioteki szkolnej naszego gimnazjum. Prace Martyny Wiktorowskiej, naprawdę warte pokazania, powstały w pracowni plastycznej Pałacu Młodzieży w Katowicach.

W kolejnym roku bohaterką spotkania była Maria Pallado, zdobywczyni wielu laurów w konkursach literackich, która wystawiła swoje ilustracje, a na wernisaż przygotowała wspólnie z przyjaciółmi spektakl „Kabaret starszych panów w wykonaniu... nieco młodszych pań”. Muszę wspomnieć, że uczniowie przygotowali całą inscenizację we własnym zakresie, a ponieważ byli pewni „dzieła”, zaprosili na pokaz pisarkę i poetkę Martę Fox, zaprzyjaźnioną z naszą szkołą. Wiele słów podziwu usłyszeli po zakończeniu!

W kolejnych latach troszkę zmieniliśmy konwencję – koncertowali dla nas uczniowie uzdolnieni muzycznie – Joanna Gajaszek na flecie prostym, Jakub Molencki na skrzypcach, Barbara Goraj na pianinie. Młodzież przeczytała również kilka pięknych tekstów literackich – prac konkursowych. Także ciekawe doświadczenie.

16 maja 2008 roku odbyła się piąta już edycja wernisażu, na którym zaprezentowali się uczniowie: Barbara Goraj oraz Tomasz Włodarczyk. Basia jest harcerką, gra na gitarze, a na pianinie zakwalifikowała się do konkursu „Mały Amadeusz” organizowanego przez Bibliotekę Śląską dla młodych talentów, dużo czyta i pisze piękne teksty literackie. Tomek maluje – głównie postacie z japońskich komiksów. Jego plany na przyszłość związane są z Akademią Sztuk Pięknych, więc uczy się również innych technik i teorii malarstwa. Zachwycony możliwością pokazania swoich prac podarował nauczycielom obrazy – martwą naturę w pastelach. Przy okazji informuję, że w styczniu 2009 roku w Galerii „Szyb Wilson” pan Henryk Jurowicz organizuje podobną imprezę – „Gimnazjalista w twórczości manualnej”, gdzie można będzie podziwiać prace Tomka i innych zdolnych uczniów naszego Gimnazjum.

Spotkanie pozwoliło publiczności na bliższe poznanie prezentujących się osób. Uczniowie opowiedzieli o swoich zainteresowaniach, młodzieńczych przyjaźniach i fascynacjach, ciekawości świata i czerpaniu z niego inspiracji.

Wspaniała publiczność stworzyła na spotkaniu przednią atmosferę. Prezentacja prac plastycznych i koncert fortepianowy dopełniły całości. Wierzymy, że nasze poczynania zachęcają młodzież do aktywności, wspieramy ich pozytywne działania i odkrywanie estetycznych aspektów w codziennych poczynaniach, pozwalamy na uwierzenie w siebie, a oni dostarczają nam niezapomnianych wrażeń i pokazują... sposób na życie.

Polecam stronę internetową o działalności biblioteki szkolnej, także na temat poszczególnych wernisaży: <http://www.gimnazjum22katowice.republika.pl> i proszę o korespondencję.

Jolanta Wawoczny
nauczyciel bibliotekarz,
Gimnazjum nr 22 z Oddziałami Integracyjnymi
im. S. Staszica w Katowicach

**BIBLIOTEKA MIEJSCEM, W KTÓRYM MOŻNA ODNALEŹĆ SKARBY
KONSPEKT ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH DLA KLASY I SZKOŁY PODSTAWOWEJ
PRZYGOTOWANY Z OKAZJI TYGODNIA BIBLIOTEK 2009**

1. Przedmiot: Edukacja czytelnicza i medialna.

2. Cele zajęć:

- Cele główne:

- ✓ Zapoznanie z Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej w Katowicach.
- ✓ Kształtowanie nawyku kulturalnego obcowania z książką i komputerem.
- ✓ Rozwijanie umiejętności korzystania z Internetu, jako źródła informacji z różnych dziedzin wiedzy.

- Cele operacyjne:

1) Na poziomie wiadomości uczeń powinien:

a) zapamiętać:

- ✓ podstawowe pojęcia: „książka”, „biblioteka”, „Internet”,
- ✓ zasady zachowania się i korzystania z biblioteki oraz centrum,
- ✓ zasady poszanowania książek,
- ✓ strony internetowe wspomagające uczenie się;

b) rozumieć:

- ✓ różnicę między biblioteką a księgarnią,
- ✓ celowość korzystania z biblioteki,
- ✓ celowość korzystania z Internetu i innych multimediiów.

2) Na poziomie umiejętności uczeń powinien:

a) w sytuacjach typowych:

- ✓ właściwie zachowywać się w bibliotece,
- ✓ odnaleźć w Internecie poszukiwaną stronę,
- ✓ posługiwać się myszką i klawiaturą,
- ✓ podnosić sprawność manualną,
- ✓ nabyć umiejętności obserwacji ogólnej i szczegółowej,
- ✓ zainspirować się do twórczości własnej;

b) w sytuacjach problemowych:

- ✓ potrafi szukać potrzebnych informacji (biblioteka, Internet),
- ✓ potrafi odszukać strony internetowe wspomagające uczenie się i rozwijanie zainteresowań,
- ✓ potrafi wykorzystać Internet do wspomagania uczenia się.

2) Metody dydaktyczne:

- czytanie lektury,
- pogadanka,
- rozmowa dydaktyczna,
- ćwiczenia praktyczne – wykonywanie i kolorowanie rysunków.

3) Formy pracy:

- indywidualna,

- grupowa.

4) Pomoce dydaktyczne:

- egzemplarze książek,
- kolorowanki,
- przybory do pisania, rysowania i kolorowania,
- plansze dydaktyczne,
- sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu,
- kolorowanki na stronach internetowych.

5) Plan lekcji:

OGNIWA LEKCJI	TOK ZAJĘĆ W ZARYSIE	CZAS	METODY	POMOCE DYDAKTYCZNE
Część organizacyjna	Przedstawienie się uczniom. Zapoznanie uczniów z tematem lekcji.	3 min.		
Część zasadnicza	Przeczytanie wiersza pt. „Biblioteka”.	2 min.		egzemplarze książek, czytanka
	Rozmowa wprowadzająca poprzez zadawanie pytań.	5 min.	pogadanka, rozmowa dydaktyczna	plansze dydaktyczne
	Charakterystyka głównej bohaterki książki <i>Florka z pamiętnika ryjówki</i> i przeczytanie jej fragmentu.	10 min.	rozmowa dydaktyczna, czytanie lektury	kolorowanki
	Rozdanie uczniom kolorowanek przedstawiających różne skarby. Kolorowanie obrazków przez dzieci.	10 min.	ćwiczenia praktyczne	komputer, plansze, dydaktyczne

	Przedstawienie definicji Internetu i zapoznanie z wybranymi stronami www przeznaczonymi dla dzieci. Sprawdzenie wiadomości uczniów przez wykonanie ćwiczeń praktycznych związanych z tematem lekcji.	10 min.	rozmowa dydaktyczna ćwiczenia praktyczne	zadania z ćwiczeniami
Podsumowanie lekcji	Rozdanie plansz: „Zasady poszanowania książek”, „Kodeks postępowania w Internecie”, „Bezpieczne strony internetowe dla dzieci”. Pożegnanie uczniów.	5 min. 1 min.		

KODEKS POSTĘPOWANIA W INTERNECIE:

- Internet jest źródłem wielu informacji. Korzystaj z niego właściwie.
- Nie podawaj w Internecie swoich prawdziwych danych.
- Używaj pseudonimu.
- Korzystaj z Internetu pod opieką dorosłych.
- Informuj dorosłych o wszystkim, co was niepokoi w Internecie.
- Nie zaniedbuj przyjaciół i domowych obowiązków przez długie siedzenie przy komputerze.

ZASADY POSZANOWANIA KSIĄŻEK:

- Myj ręce przed czytaniem.
- Oblóż książkę w papier lub folię.
- Nie zaginaj rogów kartek. Zaznaczaj zakładką przerwę w czytaniu.
- Nie śliń palców przy odwracaniu kart.
- Nie zwijaj cienkich książek w rulon.
- Nie przełamuj grzbietu książki.
- Nie pisz i nie rysuj w książce.
- Nie czytaj przy jedzeniu.
- Nie czytaj leżąc.
- Nie czytaj przy słabym świetle.
- Przy czytaniu zachowuj właściwą postawę.

BEZPIECZNE STRONY INTERNETOWE DLA DZIECI:

- www.lupiko.pl
- www.qlturka.pl
- www.zyraffa.pl
- <http://ciufcia.pl>
- <http://dzieci.mos.gov.pl>
- <http://www.alamakota.pl/>
- <http://www.klapouszek.pl/>
- <http://www.kolorowanki.com/>
- <http://www.haribo.com/planet/pl/index.php>
- http://www.akademiarharibo.pl/strefa/strefa_enter.html

BIBLIOGRAFIA:

- Jędrzejewska-Wróbel R.: *Florka z pamiętnika ryjówki*. Łódź 2008.
- Łaba A.: *Bajki rymowane w biblioterapii*. Kraków 2008.

*Opracowały: Dominika Bokisz, Anna Musiał, Joanna Zganiacz
nauczyciele bibliotekarze, Wypożyczalnia PBW w Katowicach*

KOCHAJMY DZIECI – SZANUJMY ICH PRAWA SCENARIUSZ WYSTAWY

Miejsce: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach.

Termin: marzec - maj 2009.

Lokalizacja: parter budynku.

Środki techniczne: 2 gabloty.

Organizacja udostępniania: wystawa jest dostępna dla wszystkich w godzinach otwarcia budynku.

Pomysł i realizacja: Iwona Janysek.

Adresaci: czytelnicy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach, pracownicy i słuchacze kursów organizowanych w RODN „WOM”, wszyscy zainteresowani.

Cele:

- przybliżenie zagadnienia dotyczącego praw dziecka;
- zapoznanie z historią praw dziecka, Kodeksem Praw Dziecka oraz instytucjami i programami zajmującymi się ochroną praw dziecka;
- upamiętnienie *Roku przedszkolaka* w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach;
- popularyzowanie właściwych postaw wobec dzieci;
- zaprezentowanie książek na temat praw dziecka (wybór ze zbiorów PBW im. J. Lompy w Katowicach);
- promocja zbiorów bibliotecznych;
- rozbudzenie zainteresowań czytelnicznych.

Materiały eksponowane:

- książki;
- cytat Janusza Korczaka: *...Dzieci – to przyszli ludzie. Więc dopiero będą, więc jakby ich jeszcze nie było. A przecież jesteśmy: żyjemy, czujemy, cierpimy;*
- zdjęcia z Internetu i fotografie z kalendarza.

GABLOTA LEWA:

Tytuł wystawy: *Kochajmy dzieci - szanujmy ich prawa.*

- Historia praw dziecka (źródło: *Demokracja dla wszystkich* / [aut. Ryszard Legutko i inni]. – Kraków : Znak, [ok.1992].
- Wykaz: instytucji, programów i sieci międzynarodowych, organizacji pozarządowych, kościelnych i wyznaniowych zajmujących się działalnością na rzecz dzieci, organizacji harcerskich (źródło: http://prawa_dziecka.webpark.pl/instytucje.htm, dnia 16.02.2009 r.).
- Zdjęcie: *Komitet Ochrony Praw Dziecka* (źródło: <http://angloprzedszkole.republica.pl/kopdlogo.jpg>, dnia 16.02.2009 r.).

- Zdjęcie: *Kodeks praw dziecka* (źródło: [http://images.google.pl/images?ndsp=18 &um = 1&=pl&lr=&q=prawa+dziecka&start=108&so=N](http://images.google.pl/images?ndsp=18&um=1&=pl&lr=&q=prawa+dziecka&start=108&so=N) , dnia 16.02.2009).
- Zdjęcia przedstawiające dzieci:
- ✓ Zdjęcie 1 (źródło: http://d.wiadomosci24.pl/g2/93/23/f2/49975_1195067830_b09d_p.jpeg, dnia 16.02.2009 r.);
- ✓ Zdjęcie 2 (źródło: <http://prawa-dziecka.blog.pl/?ticaid=6783d>, dnia 16.02.2009 r.).

GABLOTA PRAWA:

Cytat: *...Dzieci – to przyszli ludzie. Więc dopiero będą, więc jakby ich jeszcze nie było. A przecież jesteśmy: żyjemy, czujemy, cierpimy* (źródło: *Pisma wybrane*. T. 3 / Janusz Korczak. – Warszawa : Nasza Księgarnia 1978, s.403).

Książki:

- *Prawa człowieka w szkole : niezbędny aktywny rodzica* / Maciej Osuch, Lucyna Bojarska. – Warszawa : ABC a Wolters Kluwer Business, 2008.
- *Wymiary dzieciństwa : problemy dziecka i dzieciństwa w zmieniającym się społeczeństwie* / pod red. nauk. Jadwigi Bińczyckiej i Barbary Smolińskiej-Theiss. – Kraków : Impuls, 2005.
- *Prawo dziecka do zdrowia* / pod red. Jadwigi Bińczyckiej. – Kraków : Impuls, 2007.
- *Wychować człowieka mądrego : zarys etyki nauczycielskiej* / Kazimierz Szewczyk. – Warszawa ; Łódź : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1998.
- *Prawa dzieci w edukacji* / Stuart Hart. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2006.
- *Ochrona dzieci przed krzywdzeniem : perspektywa globalna i lokalna* / Ewa Jarosz. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2008.
- *Prawo dziecka do szacunku* / Janusz Korczak. – Rypin : Verbum, 1996.
- *Dziecko pod parasolem prawa : poradnik dla osób pomagających dzieciom* / Jolanta Zmarzlik, Emilia Piwnik. – Warszawa : Fundacja Dzieci Niczyje, 1999.
- *Prawa człowieka* / Michael Freenan . – Warszawa : Sic!, 2007.
- *Prawa człowieka : poradnik nauczyciela* / pod red. Katarzyny Koszewskiej. – Warszawa : Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 2002.
- *Międzynarodowe standardy przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci* / Ewa Jarosz. – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie Żak, 2008.

Zdjęcia:

- Fotografie Kamili Markiewicz-Lubańskiej przedstawiające dzieci (źródło: *Kalendarz 2009* wydany przez NUTRICIA Polska w Opolu).

Zakładka:

- Zakładka z numerem telefonu zaufania dla dzieci wydana przez Rzecznika Praw Dziecka.

*Opracowała Iwona Janysek
nauczyciel bibliotekarz, Wypożyczalnia PBW w Katowicach*

**WOJCIECH KORFANTY (1873-1939)
ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE ZA LATA 1995-2008**

Książki

1. KORFANTY w anegdocie / Jadwiga Lipońska-Sajdak. - Katowice : Muzeum Historii Katowic, 1998. - 43 s. : fot. ; 21 cm
2. KOŚCIÓŁ a polityka : zadania Związku Katolickich Towarzystw Polek / Wojciech Korfanty ; do dr. przygot., wstępem, posł., koment. i przypisami opatrzyła Helena Karczyńska. - Opole : Wydawnictwo Instytut Śląski, 1996. - XXXVII, 48 s. : il. ; 20 cm
3. LISTY Wojciecha Korfantego i Karola Popiela, przywódców polskiej Chrześcijańskiej Demokracji / zebrał i oprac. Henryk Przybylski. - Katowice : Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfantego, 2004. - 216 s., [20] s. tabl. kolor. : fot. ; 31 cm
4. NIE tylko o Korfantym : jeszcze o powstaniach śląskich i plebiscycie w świetle ostatnich badań : praca zbiorowa / pod red. Zbigniewa Kapały ; [aut. Edward Długajczyk i in.]. - Bytom : Muzeum Górnośląskie, 2000. - 282 s. ; 24 cm
5. W STULECIE pobytu Wojciecha Korfantego we Wrocławiu / oprac. Adam Maksymowicz ; Fundacja Odbudowy Demokracji im. Ignacego Paderewskiego. - Wrocław : Wydaw. Biuro Tłumaczeń, 2000. - 40 s., [2] k. tabl. : il. ; 21 cm
6. WOJCIECH Korfanty / Jan Kudera ; z rękopisu wydobył i posłowiem opatrzył Wojciech Janota. - Katowice : Biblioteka Śląska, 1999. - 52 s. : il. ; 15 cm
7. WOJCIECH Korfanty : myśl katolicko-społeczna i działalność / Edward Balawajder ; przedm. Damian Zimoń. - Katowice : Księgarnia Św. Jacka, 2001. - 360 s., [15] s. tabl. : il. ; 22 cm
8. WOJCIECH Korfanty : przywódca chadecji na Górnym Śląsku w II Rzeczypospolitej / Lech Szaraniec. - Katowice : Muzeum Śląskie, 1997. - 16 s. ; 21 cm
9. WOJCIECH Korfanty i Chrześcijańska Demokracja wobec mniejszości niemieckiej w województwie śląskim / Maria Wanda Wanatowicz // W: WIEKI stare i nowe. - Katowice : Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 2001. - (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego ; nr 1991). - T. 2 / red. Idzi Panic, Maria W. Wanatowicz. - S. 194-226
10. WOJCIECH Korfanty 1873-1939. - Katowice : Muzeum Historii, [2000]. - Teka (18 k. tabl. jednostr.) : fot. ; 43x31 cm
11. WOJCIECH Korfanty 1873-1939 : w 130 rocznicę urodzin / pod red. Teresy Kulak. - Wrocław : Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Fundacja Odbudowy Demokracji im. Ignacego Paderewskiego, 2003. - 108 s., [2] s. tabl. : il. ; 24 cm. - (Prace Historyczne / Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego ; 34)

Artykuły z czasopism

12. CHCEMY do Polski?... [przemówienie wygłoszone w Reichstagu 25 X 1918 r.] / Wojciech Korfanty ; tł. Stanisław Wilczek // Śląsk. - 2002, nr 6, s. 51-55
13. DO końca wierna, lojalna i dumna : Elżbieta Korfantowa, żona śląskiego bożycy / Barbara Szmatloch // Śląsk. - 2008, nr 12, s. 32-36 : fot.
14. DOM Korfantego / Jan F. Lewandowski // Śląsk. - 1997, nr 9, s. 68

15. EPIZODY z Korfantym [postać Korfantego w filmach fabularnych] / Jan F. Lewandowski // Śląsk. - 1996, nr 4, s. 47
16. HONOROWANIE Korfantego [pośmiertne przyznanie Orderu Orła Białego oraz wmurowanie kamienia węgielnego pod pomnik w Katowicach] / (JFL) // Śląsk. - 1997, nr 8, s. 5
17. JAK Korfanty uzyskał pierwszy górnośląski mandat dla Polaków : wybory do Reichstagu w Katowicach i Zabrze / Helmut Neubach ; tł. z niem. Joanna Rostropowicz // Zeszyty Eichendorffa. - Z. 10 (2005), s. 28-41
18. KORFANTY - prawodawca / Józef Musioł // Śląsk. - 1999, nr 8, s. 20-21
19. LATA szkolne Wojciecha Korfantego / Jadwiga Lipońska-Sajdak // Kronika Katowic. - T. 5 (1995), s. 59-64
20. MÓJ mąż – Wojciech Korfanty / M. Kudera // Nasza Gazeta. - 1996, nr 4, s. 6-7
21. MYŚLAMI zawsze była z Polską : wspomnienie o Eugenii Korfantowej (1913-2006), synowej Wojciecha Korfantego. Cz. 1 / Barbara Szmatloch // Śląsk. - 2007, nr 4, s. 36-39
22. MYŚLAMI zawsze była z Polską : wspomnienie o Eugenii Korfantowej (1913-2006), synowej Wojciecha Korfantego. Cz. 2 / Barbara Szmatloch. // Śląsk. - 2007, nr 5, s. 30-33
23. NIEMIECCY politycy i opinia publiczna wobec Wojciecha Korfantego (1922-1926) / Tomasz Fałęcki // Studia Śląskie. - T. 56 (1997), s. 233-245
24. OSTATNIE lata Korfantego / Henryk Przybylski // Śląsk. - 1998, nr 8, s. 30-32
25. OSTATNIE przemówienie Korfantego w Reichstagu / Tadeusz Kijonka // Śląsk. - 2002, nr 6, s. 50
26. POBYT Wojciecha Korfantego w Czechosłowacji w świetle materiałów praskiego ministerstwa spraw wewnętrznych / Tomasz Fałęcki // Szkice Archiwalno-Historyczne. - Nr 1 (1998), s. 39-43
27. POGRZEB Korfantego / Jan F. Lewandowski // Śląsk. - 1999, nr 8, s. 22-24
28. POLSKO! bądź nam matką : nad przemówieniem Wojciecha Korfantego wygłoszonym 20 czerwca 1922 roku w Katowicach // Śląsk. - 2002, nr 6, s. 55-56
29. POWRÓT w spżu [odsłonięcie pomnika Wojciecha Korfantego w Katowicach] / Tadeusz Kijonka // Śląsk. - 1999, nr 8, s. 4
30. PRÓBA mediacji biskupa Stanisława Adamskiego w konflikcie między Michałem Grażyńskim a Wojciechem Korfantym w 1930/31 r. / Jarosław Macała // Acta Universitatis Wratislaviensis, Historia. - Nr 118 (1995), s. 31-37
31. SESJA naukowa poświęcona Wojciechowi Korfantemu : (Kraków, 26-27 marca 2004) / Iwona Choncia // Studia Historyczne. - 2004, z. 3/4, s. 415-417
32. SŁAWNI Polacy w historii oręża polskiego - medale pamiątkowe : c.d. / Ryszard Gajda [Edward Rydz-Śmigły, król Bolesław Chrobry, Wojciech Korfanty, gen. Tadeusz Komorowski "Bór", król Władysław Łokietek] // Przysposobienie Obronne – Obrona Cywilna w Szkole. - 1998, nr 2, s. 122-125
33. TO był ktoś! [praca nad pomnikiem Korfantego] / Wiesława Konopelska // Śląsk. - 1998, nr 8, s. 28-29
34. TRAGEDIA Korfantego / Jan F. Lewandowski // Śląsk. - 1997, nr 6, s. 7
35. UPARŁ się być Polakiem [130. rocznica urodzin Wojciecha Korfantego] / Franciszek Kucharczak // Gość Niedzielny. - 2003, nr 19, s. 23
36. WOJCIECH Korfanty / Ksawery Pruszyński // Śląsk. - 2003, nr 4, s.60-61

37. WOJCIECH Korfanty sprzed 80 lat we wspomnieniach polityków polskich / Henryk Przybylski // Kronika Katowic. - T. 8 (1999), s. 5-17
38. WOJCIECH Korfanty wobec idei demokratycznego państwa / Aleksander Kwiatek // Kwartalnik Opolski. - 2006, nr 1, s. 3-16
39. WOJCIECH Korfanty wobec powstań narodowowyzwoleńczych w latach 1918-1921 / Dariusz Matelski // Kronika Katowic. - T. 5 (1995), s. 35-58
40. WOJCIECHA Korfantego droga do niepodległości / Seweryn A. Wisłocki // Niepodległość i Pamięć. - 2003, nr 1, s. 83-94
41. WOJCIECHA Korfantego portret wielowymiarowy / Edward Długajczyk // Śląsk. - 2001, nr 5, s. 6-8, 33
42. WSPOMNIENIE rodzinne o Wojciechu Korfatnym / Eugenia Korfanty // Śląsk. - 1999, nr 3, s. 52-53
43. ZABRZE w legendzie i dziele Wojciecha Korfantego / Wacław Długoborski // Orbis Interior. - Nr 2 (2000), s. 71-87

Opracowała Barbara Michalek
*nauczyciel bibliotekarz,
kierownik Wydziału Informacji Bibliograficznej
PBW w Katowicach*

**OPRACOWANIA DRAMATÓW ORAZ MOTYWY LITERACKIE
W TWÓRCZOŚCI JULIUSZA SŁOWACKIEGO
ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE**

Motywy literackie w twórczości Juliusza Słowackiego

1. ANIOŁY Juliusza Słowackiego / Monika Anna Kulesza // Roczniki Humanistyczne. - T. 54, z. 1 (2006), s. 87-148
2. CHEMIA i mineralogia w twórczości Juliusza Słowackiego / Ignacy Zenon Siemion // Wiadomości Chemiczne. - 2000, nr 11/12, s. 1109-1120
3. EGIPSKA kosmogonia solarna Juliusza Słowackiego / Dariusz Tomasz Lebioda // Akant. - 2003, nr 5, s. 20-21, 24-25
4. FENOMENOLOGIA granicy w dramatach mistycznych Słowackiego / Leszek Zwierzyński // W: GRANICA w literaturze : tekst - świat - egzystencja / pod red. Stefana Zabierowskiego i Leszka Zwierzyńskiego. - Katowice : Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 2004. - (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ; nr 2265). - S. 69-95
5. GOPŁO [w twórczości Juliusza Słowackiego] / Marta Piwińska // Teksty Drugie. - 2008, nr 4, s. 146-153
6. GRY miejscami teologicznymi w dramatach Juliusza Słowackiego (1809-1849) / Stanisław Cieślak // Lignum Vitae. - T. 3 (2002), s. 445-465
7. GWIAZDY Juliusza Słowackiego / Dariusz Tomasz Lebioda // Studia Słowianoznawcze. - T. 6 (2006), s. 375-425
8. JA - chór : o roli chóru w mistycznej dramaturgii Juliusza Słowackiego / Agnieszka Ziółowicz // Pamiętnik Literacki. - 1997, z. 4, s. 23-35
9. JULIUSZ Słowacki - ornitolog / Danuta Dąbrowska // Pogranicza. - 2005, nr 3, s. 111-114
10. JULIUSZ Słowacki i morze / Agnieszka Pietrzyk // Ruch Literacki. - 2005, z. 2, s. 141-155
11. JULIUSZ Słowacki i sztuki plastyczne / Dorota Kudelska // Teksty Drugie. - 2000, nr 4, s. 102-106
12. JULIUSZ Słowacki od duchów / Marta Piwińska // Kresy. - 2000, nr 2/3, s. 265-271
13. JULIUSZA Słowackiego łódź z żaglem i statek parowy / Agnieszka Pietrzyk // Przegląd Humanistyczny. - 2003, nr 2, s. 53-63
14. KONWENCJE wyobraźni : o szeregach motywów w twórczości Słowackiego i Krasińskiego / Anna Krysztofiak // Ruch Literacki. - 2002, z. 6, s. 635-636
15. MIKROKOSMOS Słowackiego / Krzysztof Biliński // Litteraria. - T. 33 (2002), s. 45-51
16. O ZWIĄZKACH twórczości Juliusza Słowackiego z teatrem operowym i baletem romantycznym / Magdalena Chacko // Litteraria. - T. 31 (2000), s. 5-21
17. OBRAZY Wilna w niedokończonych utworach Juliusza Słowackiego / Ewa Grzęda // Litteraria. - T. 35 (2006), s. 13-21
18. OD romantycznego obrazu miasta Słowackiego ku nostalgicznym poszukiwaniom - Krzemieniec w "Krótkich dniach" Włodzimierza Paźniewskiego / Elżbieta Dutka // W: OD oświecenia ku romantyzmowi i dalej... : autorzy - dzieła - czytelnicy / pod red.

- Marka Piechoty i Janusza Ryby. - Katowice : Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 2004. - (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego ; nr 2238). - S. 221-235
19. PARYŻ Słowackiego i Norwida / Tomasz Rogoziński // *Studia Słowianoznawcze*. - T. 5 (2005), s. 361-380
 20. PRZEPAŚĆ świata ciemna : kosmogonia alpejska Juliusza Słowackiego / Dariusz Tomasz Lebioda // *Akant*. - 2002, nr 12, s. 10-11
 21. SYMBOLIKA późnych wierszy lirycznych Juliusza Słowackiego / Teresa Skubalanka // *Roczniki Humanistyczny*. - 2001/2002, z. 6, s. 379-390
 22. TAJEMNICE Kosmogonii Juliusza Słowackiego / Beata Morzyńska-Wrzosek // *Poezja Dzisiaj*. - Nr 40/41 (2005), s. 267-274
 23. TEMAT dziecięcy w wierszach sztambuchowych Juliusza Słowackiego / Bożena Olszewska // *Warsztaty Polonistyczne*. - 1999, nr 4, s. 95-99
 24. ZAWISZA "Czarny" czy biały? : kreacje rycerza w utworach Juliusza Słowackiego i Karola Bunscha / Dorota Kulczycka // *Filologia Polska*. - T. 2 (2005), s. 53-69

Opracowania dramatów Juliusza Słowackiego

1. BALLADYNA Juliusza Słowackiego / oprac. Danuta Polańczyk. - Lublin : Biblioteka Wysyłkowa, 2003. - 52 s. ; 17 cm. - (Biblioteczka Opracowań ; z. nr 80)
2. BIBLIA i historiozofia : Kordian jako synteza wczesnej twórczości Juliusza Słowackiego / Krzysztof Biliński. - Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1998. - 214 s. ; 24 cm. - (Acta Universitatis Wratislaviensis, ISSN 0239-6661 ; no 2094)
3. DRAMAT wyobraźni : (gawęda o Kordianie) / Mieczysław Inglot // *Warsztaty Polonistyczne*. - 1995, nr 4, s. 99-106
4. DRAMATÓW Słowackiego, na szczęście, w romantycznym teatrze nie wystawiano / Alina Kowalczykova // *Ruch Literacki*. - 1996, z. 5, s. 525-539
5. KONCEPT roli w dramatach Słowackiego / Michał Masłowski // *Pamiętnik Literacki*. - 2001, z. 3, s. 65-75
6. KORDIAN / Juliusz Słowacki ; oprac. Marian Bizan, Paweł Hertz. - [Wyd. 5]. - Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1989. - 196 s. ; 21 cm
7. KORDIAN / Juliusz Słowacki. Głosy do "Kordiana" / Marian Bizan, Paweł Hertz. - Wyd. 2. - Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1972. - 395 s., [93] s. tabl. : faks., portr. ; 21 cm
8. KORDIAN - uwagi o tragizmie postaci bohatera / Mieczysław Inglot // *Warsztaty Polonistyczne*. - 1999, nr 2, s. 97-105
9. KORDIAN Juliusza Słowackiego / Mieczysław Inglot. - Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1993. - 111 s. : il. ; 17 cm. - (Biblioteka Analiz Literackich, ISSN 0519-7929 ; 75)
10. KORDIAN Juliusza Słowackiego / Marta Kasperowicz. - Gdańsk : Wydawnictwo M. Rożak, 1994. - 63 s. ; 21 cm. - (Analizy Literackie). - Bibliogr. s. [61-62]
11. KORDIAN Juliusza Słowackiego / Alina Kowalczykova. - Warszawa : "Patria", 1995. - 36 s. ; 17 cm
12. KORDIAN Juliusza Słowackiego / oprac. Irena Nowacka. - Lublin : Wydawnictwo Biblos, 2006. - 40 s. ; 17 cm. - (Biblioteczka Opracowań ; z. 6)
13. KRZEMIENIEC w "Złotej czaszce" Juliusza Słowackiego / Stanisław Makowski // *Prace Polonistyczne*. - Ser. 58 (2003), s. 79-89

14. OGRÓD i step w "Śnie srebrnym Salomei" / Dominika Jałbrzykowska-Frączyk // *Prace Polonistyczne*. - Ser. 52 (1997), s. 155-163
15. RÓŻA i dziecię : o "Kordianie" Juliusza Słowackiego / Dariusz Kosiński // *Twórczość*. - 2001, nr 6, s. 56-73
16. TEATR śmierci w "Balladynie" : glosy do rozważań o wyobraźni poetyckiej Juliusza Słowackiego / Jarosław Ławski // *Prace Polonistyczne*. - Ser. 52 (1997), s. 45-98
17. W ROKU Słowackiego : twórczość Juliusza Słowackiego na II i III etapie edukacji szkolnej / Danuta Chwastek, Elżbieta Nowosielska // *Forum Humanistyczne*. - 2000, nr 1, s. 23-28

Opracowała Katarzyna Herich
nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Informacji Bibliograficznej
PBW w Katowicach

Z RELACJI UCZESTNIKA

Barbara Czechowicz*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach***EDUKACJA KREATYWNA W SZKOLE
ROK 2009 – EUROPEJSKIM ROKIEM KREATYWNOŚCI I INNOWACJI**

W dniu 14 maja 2009 r. w siedzibie Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach odbyła się konferencja *Edukacja kreatywna w szkole. Rok 2009 – Europejskim Rokiem Kreatywności i Innowacji*, zorganizowana przy współudziale Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie. Skierowana była do wszystkich nauczycieli, wychowawców, psychologów, pedagogów szkolnych, bibliotekarzy. Podczas konferencji zaprezentowano metody pracy wyzwalające kreatywność ucznia.

Gości przywitała dyrektor RODN „WOM” w Katowicach, mgr Anna Zakrzewska-Zamora, a następnie głos zabrala dr Magdalena Kleszcz z Uniwersytetu Śląskiego, która w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Kreatywność w pracy nauczyciela* zaprezentowała cechy pedagoga kreatywnego, wyznaczniki kształcenia nauczyciela-przewodnika, nauczyciela rozwijającego twórczość, aktywność dzieci. Słowo *kreatywność* (Wikipedia) – oznacza postawę twórczą, proces umysłowy pociągający za sobą powstawanie nowych idei, koncepcji, skojarzeń, powiązań z istniejącymi już ideami i koncepcjami. Jest to zdolność tworzenia czegoś nowego. Kompetencje kreatywności wykraczają poza wiedzę i umiejętności zdobyte w procesie tradycyjnego kształcenia nauczycieli. Jest tu niezbędna niekonwencjonalność, otwartość na zmiany, samokształcenie, nieszablonowość działania, mobilność, czyli zdolność do szybkiego reagowania na zmiany, nonkonformizm, autorefleksja, sprawne i twórcze rozwiązywanie problemów. W opinii studentów badanych przez autorkę referatu, kreatywny nauczyciel – to nauczyciel oryginalny, obdarzony wyobraźnią, ekspresją, błyskotliwy, twórczy, samorealizujący się.

Kreatywny nauczyciel to osoba, która uświadamia sobie potrzebę samorealizacji w życiu osobistym i zawodowym, zdaje sobie sprawę, że od jej kompetencji i dyspozycji będzie uzależniony sposób funkcjonowania uczniów. Nieustannie buduje i doskonali swój warsztat pracy, ale też kwestionuje i podważa to, co jest uznane za definitywne i ostateczne. Na sukces pracy takiego nauczyciela składa się ukształtowanie u uczniów postaw dojrzałych, twórczych, a więc rozbudzenie u uczniów chęci do tworzenia. Wg S. Popka – postawa twórcza to ciągła praca nad sobą oraz pozytywny stosunek do zmieniania siebie i świata. Taka postawa pozwala skutecznie pokonywać bariery, sprzyja eksperymentom, pozwala modyfikować swoje oceny, ma otwartość poznawczą. Otwartość poznawcza implikuje ciekawość świata, tolerancję ryzyka, nieunikanie sytuacji wieloznacznych,

niezamykanie się, co jest istotne w komunikacji z otoczeniem. Nauczyciel otwarty poznawczo stymuluje i inicjuje u uczniów krytyczne myślenie.

Istnieją jednak blokady twórczej aktywności: wewnętrzne – o podłożu psychicznym (percepcyjne, umysłowe, emocjonalno-motywacyjne) oraz zewnętrzne – o podłożu społeczno-kulturowym (np. biurokracja, nieudolne zarządzanie i organizacja). Również w samej szkole istnieją bariery twórczości uczniów, takie, jak:

- związane z celami i treściami nauczania,
- dominacja wzorca postaw zachowawczych, postaw odtwórcy, a nie twórcy,
- związane z metodami nauczania, np. tłumienie myślenia,
- postawy uczniów nastawione na zadowalanie się pierwszym lepszym rozwiązaniem, pełne lęku przed działaniem wybiegającym poza utarte schematy, konformizmu,
- związane z bazą lokalową i wyposażeniem szkół.

Podsumowując, prelegentka zaznaczyła, że dążenie do innowacyjności musi być wpisane na stałe w pracę zawodową nauczyciela, jako stałe dążenie do zmiany.

Mgr Krzysztof Wojewodziec w swoim wystąpieniu *Jak motywować kreatywnych nauczycieli, aby rozwijali zdolności uczniów?* prezentował wyznaczniki systemów motywowania nauczycieli, zwłaszcza w kierunku pracy z uczniami zdolnymi. Wyniki kontroli NIK z 2007 roku wskazują na słabe przygotowanie nauczycieli do takiej pracy. Zaledwie 3% badanych w Polsce nauczycieli deklarowało odpowiednie kompetencje do pracy z uczniami zdolnymi. Istnieje wprawdzie system olimpiad i konkursów, a także coraz więcej fundacji wspierających rozwój dzieci zdolnych (np. Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci), jednakże praktyka pokazuje, że często praca z dzieckiem kończy się na skierowaniu na olimpiadę czy konkurs. A to za mało. Talent trzeba rozwijać dalej. Prelegent, jako stypendysta Southern Illinois University, zaprezentował kilka amerykańskich przykładów rozwijania uzdolnień uczniów. Opierają się one na zasadach:

- kształcenia w kierunku indywidualności i odpowiedzialności za samego siebie (uczeń musi sobie sam sprecyzować poglądy na własną przyszłość),
- praktyczności w nauczaniu, przygotowania dzieci do radzenia sobie w przeróżnych sytuacjach,
- wczesnej specjalizacji (już u 15-latków),
- różnorodności szkół (włącznie z uczeniem się w domu uczniów zdolnych),
- *tutoringu* – systemu opiekunów – młodszych stażem nauczycieli, którzy pomagają innym nauczycielom w opiece nad uczniami,
- systemu *excellence*, czyli „idź na całość” – zachęcania do osiągnięcia najwyższego poziomu,
- interwencyjności systemowej – dzieci są objęte programem *No Children Behind*, wspierającym dzieci zdolne, ale nie zawsze radzące sobie z testami egzaminacyjnymi.

W podsumowaniu autor wskazał na najskuteczniejsze sposoby pracy z uczniami służące rozwijaniu ich kreatywności, takie, jak: metody aktywizujące, opieranie się na pasji i specjalizacji uczniów (np. koła zainteresowań), dawanie zadań o wyższym stopniu trudności, ale nie nierozwiązywalnych, współpraca z poradniami psychologicznymi. Niezbędna jest także ciągłość wiedzy o karierze ucznia, doksztalcanie nauczycieli, *tutoring* w szkołach.

Mgr Teresa Kosiarek z CODN, prezes Fundacji Wspierania i Rozwoju Kreatywności, w swoim wystąpieniu *O kreatywnej edukacji, czyli jak twórczo nauczać?* przedstawiła zasady, jakimi powinien kierować się nauczyciel, aby wspierać twórczość uczniów. Przede

wszystkim należy nauczać dywergencyjnie (rozbieżnie), oryginalnie, błyskotliwie, zaskakująco, innowacyjnie i nowatorsko. Nauczać przez pracę w zespole, przez doświadczenie, ponieważ kreatywność jest związana z umiejętnością spojrzenia na dane zagadnienie z nowego punktu widzenia. To patrzeć na to, na co patrzą inni i widzenie tego, czego inni nie widzą. Tego właśnie nauczyciel powinien nauczyć. W tym celu należy pozwalać uczniom używać wyobraźni i fantazji, wyzwalać pozytywne emocje, uznawać, że wszystkie pomysły są dobre, a nie tylko te schematyczne, odraczać ocenianie poprzez zachęcanie do prezentowania innym sposobu dochodzenia do najlepszego wyniku zadania, redukować klęski i bariery, podejmować ryzyko – stwarzać takie sytuacje dydaktyczne, aby dzieci mogły same szukać i dociekać. Z kolei uczeń oczekuje od nauczyciela zgody na jego poznawczy niepokój, rzetelnej i szybkiej informacji zwrotnej, doceniania oryginalności myślenia, poświęcenia dla niego czasu, poczucia przynależności do grupy, która tworzy i działa.

W ostatnim czasie CODN podjął inicjatywę utworzenia Krajowego Systemu Wspierania Twórczości i Talentów, którego celem będzie przygotowanie nauczycieli do konstruowania i realizacji metod pracy rozwijających kreatywność uczniów, a także angażowanie środowisk lokalnych w programy, projekty edukacyjne i ich finansowanie.

I tego oczekuje dziecko od nas, nauczycieli, aby wspierać jego indywidualną kreatywność. Bądźmy jak Michał Anioł, który mówił, że „Ja tylko odłupuję te części kamienia i uwalniam z niego Anioła, który jest w nim zamknięty”.

Konferencja została wzbogacona przez zajęcia warsztatowe w trzech grupach pod ogólnym hasłem tematycznym *Dzieci mają skrzydła – pomóż im je rozwinąć*, które prowadzili mgr Teresa Kosiarek, mgr Krzysztof Wojewodzic oraz mgr Marek Szafraniec. W czasie zajęć m.in. typowano pomysły, jak możemy pracować z uczniami kreatywnymi, przy czym jedna z grup opierała swoje działania na wykorzystaniu *e-kreatywności*, czyli *WebQuestu* jako metody poszukiwania informacji w bibliotece szkolnej.

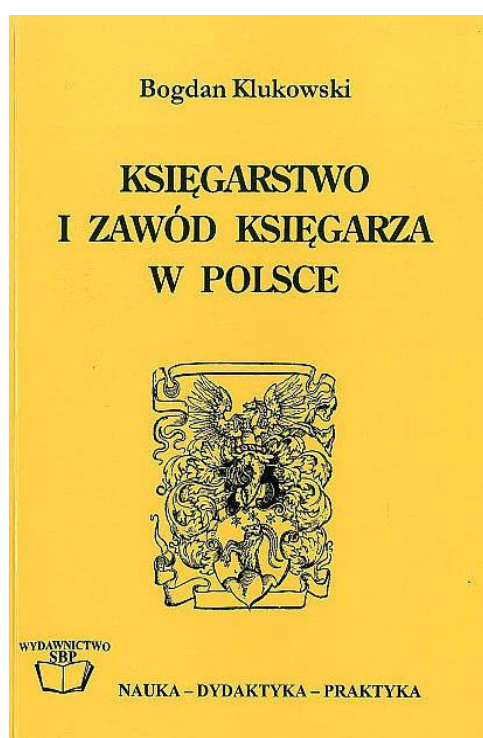
Konferencja była okazją do zaprezentowania uczestnikom najważniejszych sposobów pracy z uczniem kreatywnym, metod wyzwalających twórcze działanie ucznia oraz rozwiązań systemowych na świecie i w Polsce służących temu celowi.

Barbara Czechowicz
nauczyciel bibliotekarz,
Czytelnia PBW w Katowicach

BIBLIOTEKA POLECA

W ostatnim czasie na rynku wydawniczym ukazały się trzy ważne publikacje poświęcone książce. Dzięki nim możemy prześledzić jej losy od momentu wynalezienia druku do czasów współczesnych. Czy tradycyjna, drukowana książka to już przeszłość? Czy zastąpi ją e-book? Zapraszam do lektury!

Księgarstwo i zawód księgarza w Polsce / Bogdan Klukowski. - Warszawa : Wydawnictwo SBP, 2008

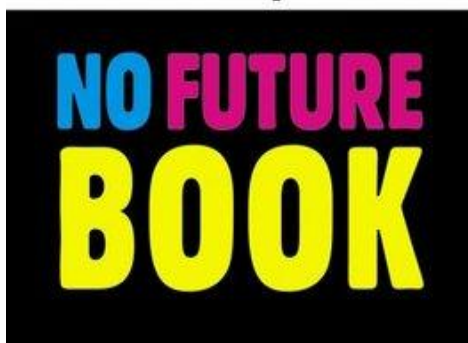
Książka przygotowana została z okazji stulecia powstania Związku Księgarzy Polskich. Zamiarem autora było ukazanie „w ujęciu historycznym i społecznym, narodzin, ewolucji i obecnego stanu księgarstwa w Polsce”. Tę historyczną wędrówkę rozpoczyna od czasów Pierwszej Rzeczypospolitej, kiedy książką zajmowali się drukarze-księgarze, łączący funkcję producenta, nakładcy i dystrybutora. Przywołuje nazwiska największych, między innymi: Jana Hallera, Floriana Unglera, Hieronima Wietora. Okres zaborów charakteryzują: opóźnienia w procesach technicznych wytwarzania książki, cenzura, analfabetyzm (nawet „niektórzy antykwariusze warszawscy nie umieli czytać”). Lata 1918-1939 to czas odbudowy książki polskiej, walka o status i podnoszenie rangi zawodu księgarza. I znów wojna, a wraz z nią zahamowanie działalności wydawniczej, niszczenie książki przez okupanta, zarówno tego z Zachodu, jak i ze Wschodu. Po wojnie – krótki okres odbudowy

księgarń prywatnych, zahamowany procesem nacjonalizacji księgarstwa. „Dom Książki”, cenzura, „drugi obieg” – te hasła charakteryzują księgarstwo do roku 1989. Ostatnie dziesięciolecie 20 wieku określone zostało przez autora mianem „rewolucyjnego” dla polskiego rynku książki. Otwarcie na literaturę zagraniczną i emigracyjną, zniesienie cenzury, druk offsetowy, ucyfrowienie produkcji książki, prywatyzacja księgarstwa detalicznego i hurtowego... W książce znajdziemy także historię polskich organizacji księgarskich oraz przegląd czasopism księgarskich, począwszy od miesięcznika *Książka*, wydawanego od 1901 r., poprzez *Przegląd Księgarski*, *Księgarza*, aż po wychodzące obecnie *Wiadomości Księgarskie*. Autor porusza również problem przygotowania zawodowego księgarzy. Na zakończenie kreśli model księgarza i księgarni 21 wieku: księgarz to menedżer kultury, organizator, współpracujący z bibliotekami i szkołami, księgarnie zaś staną się salonami, w których odbywać się będą imprezy związane z książką.

Śmierć książki – no future book / Łukasz Gołębiowski. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2008

Łukasz Gołębiowski

dla „człowieka liter” (druk) i „człowieka cyfr” – www.nofuturebook.pl. Warto podjąć dyskusję!

Opinię wyrażoną przez Bogdana Klukowskiego podziela znany analityk rynku książki Łukasz Gołębiowski. Pisze: „Tradycyjna księgarnia może przetrwać jako miejsce spotkań kulturalnych [...] ale nie będzie już wyłącznie miejscem handlu. A zatem równie dobrze spotkanie może odbywać się w kawiarni, na tle fototapety z grzbietami książek [...]. Miejsce księgarni przyszłości jest [...] w Internecie, czyli tam, gdzie wystarczy kliknąć, by uzyskać dostęp do pożądanej treści”. W związku z tym czy księgarz, bibliotekarz, drukarz znajdą się w grupie dawno zapomnianych zawodów, jak choćby zecer? Czy ich miejsce zajmie „dostawca treści”? Autor dowodzi, że kończy się epoka stworzonego przez Gutenberga „człowieka liter”. Naturalną konsekwencją rewolucji IP są narodziny „człowieka cyfr”, którego specyficzne potrzeby będą decydować o losach książki. I raczej nie przetrwa ona w tradycyjnej postaci. A więc – e-książka, kupowana w e-księgarni, służąca e-dukacji e-człowieka? Publikacja dostępna jest w wersji

Estetyka książki elektronicznej / Małgorzata Sopyło. – Gdynia : Novae Res, 2008

O tym, że e-book zajmuje ważne miejsce we współczesnym księgarstwie, świadczy publikacja Małgorzaty Sopyło. Jest to pierwsza na rynku polskim książka poświęcona wizualnej stronie e-booków. Jak sprawić, aby książka nie była drukowana, ale czytana na ekranie? Jak zaprojektować e-książkę, aby ta „przemówiła” do czytelnika, tak jak tradycyjny kodeks? Autorka daje wskazówki dotyczące doboru czcionki, układu strony, kolorystyki. Omawia zasady zamieszczania grafiki, ruchomego obrazu, dźwięku. Prezentuje wizję „e-booka doskonałego” – bogato ilustrowanego, z logicznie ułożoną zawartością, możliwością robienia notatek, zajmującego mało pamięci na dysku... Te praktyczne wskazówki poprzedza krótką historią książek elektronicznych, analizą ich zalet i wad oraz warunków technologicznych, umożliwiających ich funkcjonowanie. Autorka omawia wybrane przez siebie serwisy i książki elektroniczne. Porównuje e-booki do wcześniejszych form książki: tabliczek, zwojów a nawet

książki rękopiśmiennej. Pokrótce kreśli wyniki przeprowadzonego przez siebie sondażu dotyczącego nastawienia odbiorców do publikacji elektronicznych. Jak pisze jeden z ankietowanych „... dzisiejsi przeciwnicy e-booków używają argumentów, jakich kiedyś musieli używać przeciwnicy Gutenberga: *mechaniczne powielanie, książka bez duszy, nie to, co manuskrypt...*” Może więc postaramy się przyjąć tę nową formę książki z większą życzliwością?

Opracowała Katarzyna Drogoś
*nauczyciel bibliotekarz,
kierownik Wydziału Opracowania Zbiorów
PBW w Katowicach*

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA WOJEWÓDZKA
im. Józefa Lompy

ul. kard. St. Wyszyńskiego 7, 40-132 Katowice
tel. 32 258-57-84, 32 258-38-38, tel./fax 32 258-18-15
e-mail: biblioteka@pbw.katowice.pl

Godziny otwarcia:

WYPOŻYCZALNIA

poniedziałek – piątek 9.00 – 19.00
sobota 8.00 – 14.00

CZYTELNIA

poniedziałek – piątek 8.00 – 19.00
sobota 8.00 – 14.00

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI
MULTIMEDIALNEJ

poniedziałek, wtorek, piątek 9.00 – 15.00
środa, czwartek 9.00 – 17.00

WYDZIAŁ ZBIORÓW SPECJALNYCH
- ZBIORY AUDIOWIZUALNE

poniedziałek, środa, piątek 8.00 – 14.30
wtorek, czwartek 10.00 – 17.00

Światowy Dzień Książki i Tydzień Bibliotek 2009 w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach

Fot. K. Czapla-Durska

Fot. J. Zganiacz